

Висока техничка школа струковних студија Звечан

ИНСТРУМЕНТИ ПЛАТНОГ ПРОМЕТА

Вежбе

Проф Сања Марковић
Бојан Стојчетовић

Појам платног промета

- Платни промет подразумева сва плаћања на свим релацијама између физичких и правних лица.
- Ако се посматра позиција у којој се налазе физичка или правна лица, може бити унутрашњи или међународни.
- Унутрашњим платним прометом подразумевају се сва готовинска или безготовинска плаћања која су извршена у националној валути, док се међународни платни промет односи на плаћања која се врше између субјеката различитих земаља у страниој валути.

Појам платног промета

- Унутрашњи платни промет може укључивати само плаћања преко рачуна, ако је у питању платни промет **у ужем смислу**,
- Сва плаћања у земљи која укључују директна плаћања између поверилаца и дужника без посредовања и без плаћања преко банака (**у ширем смислу**).

Инструменти унутрашњег платног промета

- Инструменти платног промета су обрасци које се користе у новчаним трансакцијама у корист или на терет клијента банке.
- Облик, садржина и начин коришћења платних налога за динарске трансакције преко текућег рачуна, прописане су законом.
- Облик, садржину и начин коришћења платних налога за трансакције преко других платних рачуна својим интерним актима одређују пружаоци платних услуга.

Инструменти унутрашњег платног промета

- Класификација инструмената унутрашњег платног промета:
 - налог за уплату,
 - налог за исплату,
 - налог за пренос,
 - налог за наплату.

Налог за уплату

- Налог за уплату је инструмент готовинског платног промета који се користи за уплате у готовом новцу у корист рачуна примаоца.

		НАЛОГ ЗА УПЛАТУ		
уплатилац	<input type="text"/>	шифра плаћања	валута	износ
сврха уплате	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
прималац	<input type="text"/>	рачун примаоца		
		<input type="text"/>		
		модел и позив на број (одобрење)		
		<input type="text"/>	<input type="text"/>	
печат и потпис уплатиоца		датум валуте		
_____		_____		
место и датум пријема				

Образац бр. 1

Налог за исплату

- Налог за исплату је платни налог који се користи за исплате готовог новца са текућег рачуна клијента.

		НАЛОГ ЗА ИСПЛАТУ	
платилац		инфра укупно	валута износ
серка исплате		рачуна платноша	
прималац		намет и позив на број (задужење)	
печат и потпис платноша			
	место и датум пријема		датум извршења

Налог за пренос

- Налог за пренос представља платни налог за пренос новчаних средстава са текућег рачуна на текући рачун.

НАЛОГ ЗА ПРЕНОС			
платилац	шифра платиња	валута	износ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
сврха плаћања	рачун платиоца		
<input type="text"/>	<input type="text"/>		
прималац	модел и позив на број (задужење)		
<input type="text"/>	<input type="text"/>		
	рачун примјоца		
	<input type="text"/>		
	модел и позив на број (одобрење)		
	<input type="text"/>		
печат и потпис платиоца/примјоца	датум новчиња		☐ хитно
	место и датум пријема		

Налог за наплату

- Налог за наплату користи се када поверилац иницира да изврши наплату са рачуна дужника. Поверилац може да иницира наплату у следећим случајевима:
 - када добије овлашћење које дужник даје својој банци и свом повериоцу,
 - наплата доспелих хартија од вредности и других инструмената обезбеђења плаћања,
 - наплата отвореног акредитива,
 - наплата провизије за услуге платног промета,
 - наплата извршних решења издатих на основу закона и извршних судских решења.

Налог за наплату

НАЛОГ ЗА НАПЛАТУ			
држник	цифра плаћања	валута	износ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
сврха плаћања	рачуни дужности		
<input type="text"/>	<input type="text"/>		
поверилац – налогодавац	модел и позив на број (задужење)		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
	рачуни повериоца – налогодавца		
	<input type="text"/>		
	модел и позив на број (одобрење)		
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
печат и потпис налогодавца	датум валуте		
<input type="text"/>	<input type="text"/>		
место и датум пријема			
<input type="text"/>			

Штампа: „Др. Службена штампа“, Београд • Бр. штампа: 6121-02

Образац Бр. 4

1

Организација унутрашњег

платног промета

- Вршење платног промета у земљи обавља се применом јединственог плана рачуна и јединствених инструмената платног промета, при чему се банка придржава следећих правила:
 - постојање јединствене технологије,
 - постојање јединствене комуникационе мреже за пренос и обраду података,
 - рационална организација мреже носилаца,
 - примена међународних и домаћих стандарда за вршење платног промета,
 - брз, сигуран и рационалан пренос средстава између учесника,
 - слободно располагање средствима на рачунима,
 - обезбеђивање података и обрада података.

Учесници у платном систему у Републици Србији

- Учесници у платном систему у Републици Србији су:
 - Народна банка Србије,
 - банке ,
 - институције електронског новца,
 - платне институције,
 - јавни поштарски оператор,
 - инвестициона друштва са седиштем у РС која послују у складу са законом којим се уређује тржиште капитала,
 - Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, орган јавне власти, као и привредно друштво и друго правно лице чији је оснивач и за чије обавезе јемчи РС,
 - оператор другог платног система,
 - Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности или други оператор система за поравнање финансијских инструмената.

Послови платног промета

- Послови платног промета обухватају следеће:
 - отварање и затварање рачуна,
 - плаћање са рачуна на рачун,
 - евидентирање промета на рачуну,
 - извештавање о ликвидности учесника и
носилаца платног промета.

Инструменти међународног платног промета

- Најстарији инструмент међународног платног промета јесте међународна банкарска дознака која представља писмени налог једне банке за исплату одређеног износа одређеном лицу – кориснику исплате.
- Учесници код банкарске дознаке су: налогодавац, банка налогодавца, коресподентска банка и корисник дознаке.

Класификација међународних банкарских дознака

- Класификација међународних банкарских дознака:
 - ностро и лоро дознаке,
 - робне и неробне дознаке,
 - условне и безусловне дознаке,
 - конвертибилне и клириншке дознаке,
 - обичне и телеграфске дознаке.

Међународни документарни акредитив

- **Међународни документарни акредитив** служи као средство обезбеђења и као средство плаћања. Може се дефинисати као уговор на основу ког банка која отвара акредитив по налогу свог комитента – налогодавца преузима обавезу да ће извршити плаћање кориснику акредитива, или да ће дати овлашћење некој другој банци да изврши то плаћање уз подношење одређеног писменог документа.

Међународни документарни акредитив (СУБЈЕКТИ)

- **налогодавац** – лице које банци даје налог за отварање акредитива.
- **акредитивна банка** – банка која на основу примљеног налога отвара акредитив у своје име, а за рачун комитента.
- **корисник акредитива** – лице у чију корист се отвара акредитив.
- **авизирајућа банка** – њена обавеза је да обавести корисника акредитива о томе да је исти отворен у његову корист.
- **потврђујућа банка** – авизирајућа банка која прихвата да кориснику акредитива омогући располагање акредитивног износа.
- **исплатна банка** – банка која је од стране акредитивне банке овлашћена да исплати акредитивни износ.
- **негоцирајућа банка** – банка која је овлашћена од стране акредитивне банке да откупи акредитивне менице.

Међународни документарни ИНКАСО

- **Међународни документарни инкасо** је инструмент плаћања где банка има обавезу да наплати потраживање које продавац има према купцу, а продавац/налогодавац има обавезу да плати провизију и трошкове банке.
- Предности међународног документарног инкаса:
 - ниска цена услуге,
 - погодност код производње за непознатог купца,
 - служи као средство обезбеђења и плаћања.

Међународна меница

- **Међународна меница** представља средство плаћања где трасант издаје налог трасату да у назначеном времену и месту исплати менични новчани износ субјекту који је именован на меници (ремитенту). Она се често користи за међународна плаћања и међународно кредитирање.
- До престанка меничних права и обавеза долази у случајевима испуњења меничне обавезе, преноса меничне обавезе, поништењем менице, застарелости, опроштајем дуга, компензацијом или нестанком менице.

Међународни чек

- **Међународни чек** је хартија од вредности којом издавалац (трасант) даје налог трасату (банци) да имаоцу чека (ремитенту) исплати назначени новчани износ из трасантовог покрића.
- Издавање чека је прва чековна радња, али пре тога мора да се провери да ли трасант има адекватно новчано покриће код трасата. Након издавања чека следи пренос чека, који се може вршити индосаментом, цесијом или обичном предајом.
- Презентирање чека је радња која се спроводи само у циљу исплате. Исплату чековне суме извршава банка код кога трасант има покриће.
- Опозивом чека трасант забрањује трасату да изврши исплату чека.

Међународно кредитно ПИСМО

- **Међународно кредитно писмо** представља инструмент платног промета где банка даје овлашћење лицу да код ино банке располаже одређеном сумом средстава, уз испуњење одговарајућих услова. У односу на чек, новчана сума се код међународног кредитног писма може сукцесивно исплатити.
- Учесници су: издавалац, банка асигнат издавалац кредитног писма, банка асигнант упућеник и корисник кредитног писма.

Банкарска гаранција

- **Банкарска гаранција** је инструмент међународног платног промета који обезбеђује сигурност извршавања уговорних обавеза из домаћих и међународних финансијских трансакција.
- Овом гаранцијом банка гарантује да ће обавезе које проистичу из уговора бити извршене од стране дужника или од ње саме.
- Банке издају гаранцију код које купци имају отворен рачун, и тиме се она обавезује да ће платити робу у случају да купац као главни дужник то не изврши у предвиђеном року.
- Банкарска гаранција поседује својства неопозивости и безусловности.

Висока техничка школа струковних студија Звечан

ИНСТРУМЕНТИ ПЛАТНОГ ПРОМЕТА

Вежбе

Проф Сања Марковић
Бојан Стојчетовић